Raguvos St. 10A

During a field survey, two test pits (a total of 4.64 m^2) were excavated near the building at Raguvos St. 10A. The test pit near the building's N wall contained the remains of a round oast-like oven and to the E of it, the possible remains of another stove and a fragment of the building's floor. The structures were nestled against the foundation of the building at Raguvos St. 10A. The cultural layers had been destroyed and no finds were discovered, so it was only approximately dated to the 17th–18th century.

Dainius Balčiūnas,
Algirdas Žalnierius

Jonavos gatvė 30

Sklype Jonavos g. 30 numatoma statyti apie 700 m^2 administracinį pastatą su požeminiais garažais. Detaliųjų tyrinėjimų metu buvo iškasti 6 šurfai PR sklypo dalyje, 10 perkasų (I–X) numatomo statyti pastato vietoje, atlikti žvalgymai 57 m^2 plote, ištirtas bendras 826 m^2 plotas. Tyrinėtas sklypas yra Kauno senamiesčio 50 kvartalo ŠV dalyje, prie Jonavos gatvės ir Pakopų tako kampo. Tai paskutinis saugomas sklypas Kauno senamiesčio (UK 20171) ŠR dalyje – saugomo senamiesčio teritorijos riba eina Pakopų taku. Šiuo metu sklypo teritorija tuščia, čia stovėję pastatai nugriauti po 2000 m. ruošiantis naujoms statyboms. Dabartinis žemės paviršius kyla ŠR link: prie Jonavos g. H_{abs} – 27,43–27,95 m, o prie sklypo PR ribos – H_{abs} 31,66 m.

Senamiesčio 50 kvartalo istoriniai tyrinėjimai nebuvo atlikti, apie jo urbanistinę raidą galima spręsti tik iš XVIII a. pabaigos – XIX a. Kauno planų. Seniausiame, XVIII a. 7 dešimtmečiu datuojamame plane kvartalo vietoje pažymėti tušti plotai. Kauno 1796 m. įtvirtinimų projekto plane prie dabartinės Jonavos gatvės pažymėti mediniai pastatai, kuriuos tiksliau lokalizuoti sudėtinga, nes planas schematiškas. Matininko F. Paškovskio 1843 m. sudarytame Kauno plane 50 kvartale rodomos sunumeruotos 5 posesijos (*Kauno apskrities archyvas*, f. 61, a. 1, b. 1727A). Posesijose 359–362 pažymėti mediniai pastatai, stovintys galais į Jonavos gatvę. Numatomoje tyrinėti posesijoje 363 stovi tik nedidelis medinis pastatėlis, likusi dalis tuščia. XX a. pradžioje sklype atokiau nuo gatvės buvo pastatytas medinis pastatas su mūriniais pamatais ir cokoliu, nugriautas XXI a. pradžioje.

Kvartalo žvalgomuosius tyrimus 1987 m. atliko archeologas D. Balčiūnas (*LIIR*, f. 1, b. 1333). Tyrinėjimų metu iškasti 27 šurfai (bendras 78 m^2 plotas). Numatomame tyrinėti Jonavos g. 30 sklype iškasta 15 šurfų. Tyrimais nustatyta, kad sklype susiklostė 1,6–2 m storio kultūriniai sluoksniai, datuojami XVI–XX a. Šurfe 13 aptikta XVII a. hipokausto tipo krosnies liekanų, prie Jonavos gatvės – XIX a. pastatų pamatų liekanų. Viršutinę nuo 70 iki 120 cm storio sluoksnių dalį sudaro supiltiniai XX a. sluoksniai.

Pagal tyrimų projektą buvo numatyta mechanizuotai nukasti XIX–XX a. viršutinius kultūrinius sluoksnius iki 1–1,2 m gylio nuo dabartinio žemės paviršiaus. Tačiau dar iki tyrimų pradžios statybininkai sklype žemės paviršių nukasė per 20 cm prie Jonavos gatvės ir iki 3 m gylio PR sklypo dalyje. Prie ŠR sklypo ribos ir PV numatomo statyti pastato sienos vietose buvo sugręžtos ir išbetonuotos atraminės sienos ir pamatų poliai.

Rengiant užstatomą plotą detaliesiems tyrimams, žemės paviršius buvo pažemintas ekskavatoriumi iki H_{abs} 27,50–27,70 m lygio, nukasant XIX–XX a. daržo ir supylimų sluoksnius, kurie buvo nuo 60 iki 90 cm storio. Po šiais

sluoksniais visame tyrinėtame plote rastas iki 1,15 m storio smėlio sluoksnis. Jis storiausias PR sklypo dalyje, arčiau Neries šlaito papėdės. Prie Jonavos gatvės jis 20–30 cm storio. Greičiausiai šis sluoksnis buvo suplautas nuo viršutinės šlaito dalies, kur smėlio žemės paviršiuje randama iki Bernardinių gatvės ribos.

Pradiniame tyrimų etape sklypo PR dalyje, prie Neries šlaito papėdės, kur statybininkai buvo nukasę žemės paviršių iki 2 m, iškasti 6 šurfai (36 m^2 plotas). Šurfai kasti nuo numatomo statyti pastato PR sienos ribos iki pirminio moreninio Neries šlaito papėdės, kuri yra 14–15 m nuo PR pastato sienos (1 pav.). Visuose šurfuose rastas 20–50 cm storio pilkai rusvos žemės (dirvožemio?) sluoksnis, neturintis aiškios ribos su geologiniu oksiduoto priesmėlio sluoksniu. Dirvožemio sluoksnyje rasta keliolika žiestų, redukcinėje ir oksidacinėje aplinkoje degtų indų šukių, datuojamų XVI–XVIII a. Sluoksnio paviršiuje rasta XIX a. balto molio pypkės kotelio dalis su užrašu „Paris“. Radinys sietinas su 1812 m. Napoleono invazija.

Antrame tyrimų etape numatomo statyti pastato vietoje iškasta 10 iki 88 m^2 ploto perkasų, ištirtas bendras 733 m^2 plotas. Nukasus žemės paviršių iki H_{abs} 26,30 m lygio prie Jonavos gatvės ir iki H_{abs} 27,70 m lygio prie Neries šlaito papėdės, visame tyrinėtame plote rastas iki 40–50 cm storio pilkai rusvo juodžemio sluoksnis, susiklostęs ant geologinio oksiduoto priesmėlio, o vietomis ir smulkaus oksiduoto žvyro. Jo absoliutus aukštis prie Neries šlaito papėdės yra H_{abs} 27,20 m. Artėjant prie Jonavos gatvės, geologiniai sluoksniai tolygiai žemėja ir pasiekia H_{abs} 25,80–26,30 m lygį. Apatiniame juodžemio sluoksnyje, lyginant su ištirtu plotu, rasta labai nedaug archeologinių radinių. Tai daugiausia XVI–XVIII a. žiestų, oksidacinėje, retai redukcinėje aplinkoje degtų indų, puodyninių, plokštinių koklių šukės (2 pav.). Labai retas radinys – krosnies koklio matricos fragmentas (3 pav.) ir varinės skardos apkalas (indo

1 pav. Šurfas 1 iš ŠR. D. Balčiūno nuotr.
Fig. 1. Test pit 1, as seen from the NE.

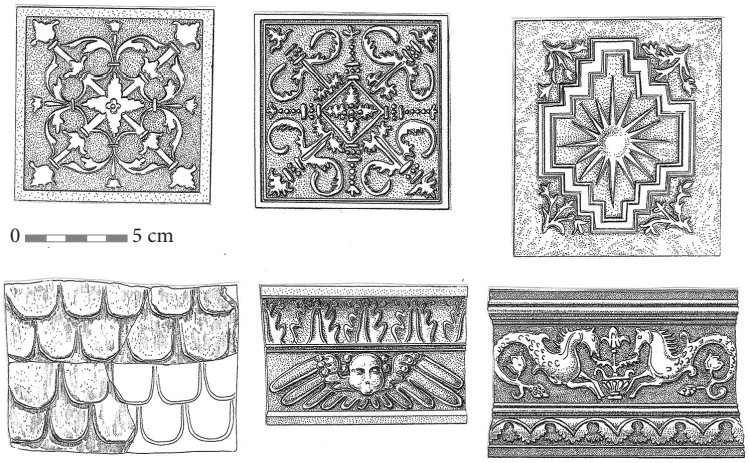

2 pav. XVI–XVIII a. plokštinių koklių rekonstrukcijos. V. Trečiokienės pieš.

Fig. 2. Reconstructions of 16th–18th-century panel stove tiles.

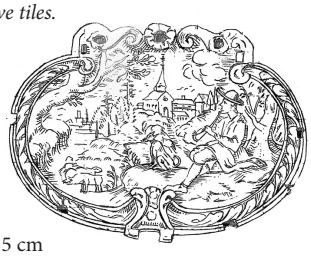

3 pav. Molinės koklio matricos fragmentas. V. Trečiokienės pieš.

Fig. 3. A fragment of an earthenware stove tile matrix.

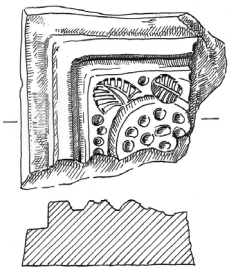

4 pav. Varinė plokštelė su išraižytu peizažu. V. Trečiokienės pieš.

Fig. 4. A copper plate with an etched landscape.

dangtelis?), puoštas išraižytu peizažu (4 pav.). Išskirtiniai radiniai – gyvulių kaulų ir ragų nuopjovos, išmestos paėmus reikalingą kaulo dalį, jos leidžia teigti, kad į ŠR nuo tyrinėto sklypo galėjo būti kaulo apdirbimo dirbtuvė.

Perkasose I–III jokių užstatymo pėdsakų ar archeologinių objektų ir struktūrų apatiniame kultūriniame sluoksnyje nerasta (5, 6 pav.). Kasant perkasas IV–V, apie 60 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, po šiukšlių ir permaišytos žemės sluoksniais atkasti čia stovėjusio pastato pusrūsio pamatai (7 pav.). Statinys 5,4x4,99 m dydžio, vidaus patalpos dydis 4,68x4,08 m, sienos 30–45 cm storio. Išliko tik apatinė apie 35–40 cm aukščio pamato dalis, kurią sudaro apačioje sudėti lauko rieduliai ir dvi plytų eilės, surištos kalkių skiediniu. Plytos gamintos fabrike, 27–28x13,5–14x6,5–7 cm dydžio. Pagal kultūrinių sluoksnių stratigrafiją, plytų formatą ir kalkių skiedinio sudėtį atkasti pamatai datuojami ne anksčiau kaip XX a. pradžia.

Tyrinėtame plote rasta neaiškios paskirties požeminės iš molio nudrėbtos *krosnies* liekanų (8 pav.). Krosnis buvo pastatyta jau susiformavus kultūriniam sluoksniui 1. Išlikusios dalies

5 pav. Perkasa I iš P. D. Balčiūno nuotr.
Fig. 5. Trench I, as seen from the S.

6 pav. Perkasa III iš R. D. Balčiūno nuotr.
Fig. 6. Trench III, as seen from the E.

7 pav. Perkasos IV–V iš PV ir XX a. pradžios pastato pamatų liekanos. D. Balčiūno nuotr.

Fig. 7. Trenches IV–V, as seen from the SW, and the remains of an early 20th-century building foundation.

8 pav. Perkasa VII ir krosnies liekanos iš ŠV. D. Balčiūno nuotr.

Fig. 8. Trench VII and the remains of an oast, as seen from the NW.

viršaus H_{abs} yra 26,37 m lygyje, apačia – H_{abs} 25,85 m lygyje. Krosnis yra netaisyklingo stačiakampio suapvalintais kampais formos, 1,55 m ilgio, 1,17 m pločio. Ji pastatyta iškasus minėtų matmenų duobę nuožulniais šlaitais, kurios gylis siekė 45–50 cm. Duobės šlaitai buvo apdrėbti iki 25–28 cm storio molio sluoksniais. Perdegė tik vidinė molio sluoksnio dalis, išorėje molis liko neperdegęs. Duobės dugnas moliu nebuvo padengtas, todėl jame susidarė iki 10 cm storio perdegusio smėlio sluoksnis. Statinio viduje buvo suformuotas ovalo formos 1,1 m ilgio, 64 cm pločio, apie 45 cm gylio įdubimas. Jo apatinėje dalyje yra susidaręs iki 20 cm storio pelenų sluoksnis. Viršutinė įdubimo dalis užpilta perdegusio molio gabalais iš nuardytų krosnies sienelių. Krosnies paskirtis neaiški, nei jos vidaus užpylime, nei aplinkoje jokių radinių nerasta.

Netoliese buvo kitos neaiškios paskirties požeminės iš molio nudrėbtos *krosnies* liekanų (9 pav.). Molyje sudėtos ir 13–13,5 cm pločio, ir 6–8,5 cm storio pusplytės, dalis su braukomis.

Krosnis buvo pastatyta jau susiformavus kultūriniam sluoksniui 1. Išlikusios dalies viršaus H_{abs} – 26,40 m lygyje, apačia – H_{abs} 25,88–25,90 m lygyje. Krosnies ŠR ir PV dalys nuardytos. Krosnis buvo netaisyklingo ovalo formos, jo ilgoji ašis buvo orientuota ŠR–PV kryptimi. Plačiausioje vietoje krosnis 1,5 m pločio, išlikusios dalies plotis – 85–110 cm. Ji pastatyta iškasus maždaug 1,5 m pločio, 1,9 m ilgio, apie 65 cm gylio duobę nuožulniais šlaitais. Duobės šlaitai buvo apdrėbti iki 25–35 cm storio molio sluoksniais. Dugnas moliu nebuvo padengtas, todėl jame susidarė iki 10 cm storio perdegusio smėlio sluoksnis.

Statinio viduje buvo suformuotas neaiškaus ilgio, 85 cm pločio, apie 60 cm gylio ovalo formos įdubimas. Jo apatinėje dalyje yra susidaręs iki 2 cm storio pelenų sluoksnis. Viršutinė įdubimo dalis užpilta perdegusio molio gabalais iš nuardytų krosnies sienelių. Pagal jos užpylime rastas indo šukes jis datuojamas ne anksčiau kaip XVII a. pabaiga – XVIII a. pradžia. Tai greičiausiai alaus daryklos (bravoro) krosnies liekanos.

Dar vienos požeminės *krosnies* liekanos buvo iš plytų, rištų moliu (10, 11 pav.). Krosnis pastatyta jau susiformavus kultūriniam sluoksniui 1. Išlikusios dalies viršaus H_{abs} – 26,47 m lygyje, apačia – H_{abs} 26,42–26,45 m lygyje. Krosnis netaisyklingo apskritimo formos, jos išorinis skersmuo – 1,56–1,6 m. Krosnies ŠV pusėje yra iš plytų sumūrytas stačiakampis apie 41–44 cm dydžio, 1,04 m pločio atsikišimas. Dar du atsikišimai iš plytų sumūryti krosnies P ir R pusėje. P atsikišimo plotis – 56 cm, R – 28 cm. Abu atsikiša nuo krosnies sienelių per 14–25 cm, jų paskirtis neaiški. Krosnies viduryje išmūryta 97–99 cm skersmens apvali patalpa, kurios dugne yra molio asla. Sienelės 36–41 cm storio. Vidinės sienelės apdegusios, perdegusi ir molinė asla. Krosnis sumūryta iš 24–26,5x 12,5–14,7x6,5–8,2 cm dydžio plytų su braukomis. Krosnies vidus virš 6–8 cm storio molinės aslos užpiltas iki 10 cm storio pelenų sluoksniu. Viršutinė dalis užpilta perdegusio molio gabalais ir plytų nuolaužomis. Pagal formą tai alaus

9 pav. Perkasa VIII ir krosnies liekanos iš PV. D. Balčiūno nuotr.

Fig. 9. Trench VIII and the remains of an oast, as seen from the SW.

10 pav. Perkasa IX ir krosnies liekanos iš R. D. Balčiūno nuotr.

Fig. 10 Trench IX and the remains of the stove, as seen from the E.

11 pav. Perkasa IX ir krosnies liekanos iš PR. D. Balčiūno nuotr.

Fig. 11. Trench IX and the remains of the stove, as seen from the SE.

daryklos (bravoro) krosnies liekanos, datuojamos ne anksčiau kaip XVII a pabaiga – XVIII a.

Visos krosnys buvo paliktos radimo vietoje tokios pačios būklės, kokios buvo tyrinėjimų metu, ir užpiltos priesmėlio sluoksniu. Jos yra naujai statomo pastato dalyje, kur nebus įrengti rūsiai, todėl jų išlikimui, kaip teigia projekto vykdytojai, niekas negresia.

Apatiniame kultūriniame sluoksnyje surinkta 714 gyvulių kaulų, didžiąją jų dalį sudaro naminių gyvulių kaulai. Medžiojamiems gyvūnams priskirti 254 kaulai. Tai šernų, briedžių, elnių, stirnų ir lokio kaulai, sudarantys 35,39 % visos rastos osteologinės medžiagos.

Jonavos St. 30

During the investigation, six test pits and ten trenches (a total of 826 m^2) were excavated on the plot at Jonavos St. 30 in Kaunas. Cultural layers up to 2 m thick had formed in the excavated areas (Figs. 1, 5–7), but the bulk of them consisted of fill or water-borne sand and 19th–20th-century garden layers. Only the lower layer, up to 50 cm thick, of greyish brown humus, which formed there at the site of gardens during the 16th–18th centuries, was archaeologically valuable in the excavated areas. The layer contained sherds of vessels as well as of vessel and panel stove tiles dating to the 16th–18th centuries (Figs. 2, 4). The bone and antler segments and the fragment of a stove tile matrix (Fig. 3) are exceptional finds. Features were discovered only in trenches VII–IX, which were excavated closer to Jonavos Street. These were the remains of two oasts and a rectangular stove with no clear purpose that dated to the late 17th–18th century (Figs. 8–11). The ovens and stove were conserved at the discovery site. 714 animal bones, which mainly came from domestic animals, were collected in the lower cultural layer. Another 254 bones were from boars, elk, deer, roe deer, and a bear and comprised 35.39% off all the discovered osteological material.

Linas Girlevičius,
Olegas Fediajevas

Kumelių gatvė 6

2016 m. UAB „Teisinga orbita“ atliko detaliuosius tyrimus ir žvalgymus Kauno senamiesčio (UK 20171) teritorijos sklype Kumelių g. 6 esančio rūsio (UK 32904) aplinkoje. Istorijos ir archeologijos duomenys rodo, kad senamiesčio 41 kvartalas, kuriame vykdyti tyrimai, apgyvendintas XV–XVI a. Kvartalas patenka į pirminio planuoto miesto ribas, yra ŠR jo dalyje. XVI a. čia jau būta mūrinių pastatų, vienas kurių – mūrinis svirnas Kumelių g. 6, jo išliko tik rūsys. Jo vietoje XX a. 7 dešimtmetyje pastatytas namas, po juo esantis gotikinis rūsys restauruotas (1 pav.). Vėlesnio rūsio esama po namo V dalimi. Tarybinį pastatą numatoma